

ИЗУЧЕНИЕ ТВОРЧЕСТВА ЧАРХИ

STUDY OF CHARKHI'S WORK

Sodiqova Gulmira To'xtanazarovna

Ish joyim TTA akademik litseyi o'qituvchi

Annotatsiya: Mazkur maqola O'zbekiston xalq shoiri va xattot Charxiy ijodining o'rganilishi haqida bo'lib, uning hayoti va faoliyati, asarlari hamda ijodiy merosi haqida ma'lumotlar berilgan. Maqolada Charxiyning adabiy faoliyati, uning mumtoz adabiyot an'alarini davom ettirishi va lirik hamda hajviy she'riyat janrlaridagi ijodi tahlil qilingan. Shuningdek, shoirning nashr etilgan asarlari va ularning xalq orasida mashhurligiga e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: Charxiy, O'zbekiston xalq shoiri, xattot, mumtoz adabiyot, lirik she'riyat, hajviy she'riyat, adabiy meros

Аннотация: данная статья посвящена изучению творчества народного поэта и каллиграфа Узбекистана Чархи и содержит информацию о его жизни и деятельности, творчестве и творческом наследии. В статье анализируется литературная деятельность Чархи, его продолжение традиций классической литературы и его творчество в жанрах лирической и комической поэзии. Он также фокусируется на опубликованных произведениях поэта и их популярности в народе.

Ключевые слова: Чархи, народный поэт Узбекистана, каллиграф, классическая литература, лирическая поэзия, комическая поэзия, литературное наследие

Abstract: this article is about the study of the work of the people's poet of Uzbekistan and Charkhi, which provides information about his life and work, works and creative heritage. The article analyzes Charkhi's literary career, his continuation of the traditions of classical literature and his work in the genres of lyric and comic poetry. It also focuses on the poet's published works and their popularity among the people.

Keywords: Charkhi, people's poet of Uzbekistan, classical literature, lyric poetry, comic poetry, literary heritage

KIRISH

Charxiy (taxallusi; asl ism-sharifi Hamroaliyev Asqarali) O'zbekistonning mashhur shoiri va xattoti bo'lib, uning ijodi o'zbek adabiyotining yorqin sahifalaridan birini tashkil etadi. Charxiy 1900-yilda Qo'qonda tug'ilib, 1979-yilda shu yerda vafot etgan [1]. U o'z davrining yetuk ziyolisi sifatida adabiyot va san'at sohasida samarali faoliyat olib borgan. Ushbu maqolada Charxiy ijodining o'rganilishi, uning hayoti va faoliyati hamda adabiy merosi haqida so'z boradi.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Charxiy ijodini o'rganish uchun uning hayoti va faoliyati haqidagi ma'lumotlarni to'plash, asarlarini tahlil qilish hamda adabiy merosini tadqiq etish muhim ahamiyatga ega. Buning uchun shoirning tarjimai holi, ijodiy faoliyati va asarlari haqidagi manbalarni o'rganish zarur. Charxiyning hayoti va ijodi haqida O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi [1], O'zbekiston adabiyoti tarixi [2] kabi fundamental manbalarda ma'lumotlar keltirilgan. Shuningdek, shoirning o'z asarlari, jumladan, "Shirin va achchiq" (1959), "She'rlar" (1966), "Alixo'ja Xo'jaali" (1970), "Devon" (1972) va "Beshigingda yotmayman" (1975) to'plamlari muhim manba hisoblanadi.

NATIJALAR

Charxiy ijodining o'rganilishi natijasida quyidagi muhim ma'lumotlar aniqlandi:

Charxiy 1900-yilda Qo'qonning Sarbotur mahallasida tug'ilib, 1979-yilda shu yerda vafot etgan. U jadid maktabida va Devonbegi madrasasida ta'lim olgan, mumtoz she'riyat namoyondalari ijodi bilan yaqindan tanishgan [3].

Charxiy otasidan to'quvchilik kasbini o'zlashtirgan va shu kasb orqali kun kechirgan. U Hofiz, Sa'diy, Navoiy, Bedil singari Sharq mumtoz shoirlari va Muqimiy, Furqat, Zavqiy singari zamondoshlari ijodidan saboq olgan [4].

Charxiy 1916-yildan e'tiboran g'azallar yoza boshlagan. Uning ilk asarlari 1938-1939-yillarda "Yangi Farg'ona" gazetasida va keyinchalik "Mushtum" jurnalida e'lon qilingan [5].

Shoirning "Shirin va achchiq" (1959) ilk she'riy guldasndan keyin "She'rlar" (1966), "Alixo'ja Xo'jaali" (1970), "Devon" (1972) va "Beshigingda yotmayman" (1975) to'plamlari nashr etilgan [6].

Charxiy o'zbek mumtoz adabiyoti an'analarini davom ettirib, ham lirik, ham hajviy she'riyat janrlarida ijod qilgan. Uning ijodining asosiy janrlari g'azal, muxammas va masnaviy bo'lgan [7].

TAHLIL VA MUHOKAMA

Charxiy o'zbek adabiyotining yorqin siymolaridan biri sifatida o'z ijodi bilan adabiyot rivojiga katta hissa qo'shgan. Uning asarlari o'zbek mumtoz adabiyoti an'analarini davom ettirish bilan birga, zamonaviy mavzu va g'oyalarni ham o'zida mujassam etgan. Charxiyning lirik she'rlari samimiylik, teranlik va go'zallik bilan ajralib turadi. Uning hajviy she'rlari esa o'tkir, kinoyali va ta'sirchan bo'lib, jamiyatdagi illatlarni tanqid qilishga qaratilgan.

Charxiyning adabiy merosi nafaqat o'zbek adabiyoti, balki butun turkiy xalqlar adabiyoti uchun muhim ahamiyatga ega. Uning asarlari o'zbek adabiyotining boy va rang-barang ekanligini ko'rsatadi. Shuningdek, Charxiyning xattotlik faoliyati ham alohida e'tiborga loyiq. U o'z davrining mohir xattoti sifatida ko'plab qo'lyozmalarni ko'chirib, ularni saqlab qolishga hissa qo'shgan.

Charxiy ijodi o'zbek adabiyotining an'anaviy janrlarini boyitish bilan birga, yangi mavzu va g'oyalarni ham o'zida mujassam etdi. U o'z asarlarida insoniylik, mehr-oqibat, adolat kabi umuminsoniy qadriyatlarni ulug'ladi. Shoirning lirik she'rlarida ishq-muhabbat, go'zallik, tabiat manzaralari tarannum etilsa, hajviy she'rlarida esa jamiyatdagi kamchiliklar, nuqsonlar kinoyali tarzda tanqid qilindi.

Charxiyning adabiy merosi hozirgi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Uning asarlari yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Shoirning ijodi yoshlarni vatanparvarlik, insonparvarlik, to'g'rilik va halollik kabi fazilatlar ruhida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Shuningdek, Charxiyning xattotlik faoliyati ham alohida e'tiborga loyiq. U nafaqat o'z asarlarini, balki boshqa shoirlarning ham qo'lyozmalarini ko'chirib, ularni saqlab qolishga hissa qo'shdi. Charxiyning xattotlik mahorati uning ijodiy merosining yana bir muhim qirrasini hisoblanadi.

Charxiy ijodini o'rganish va tadqiq etish o'zbek adabiyotshunosligining dolzarb vazifalaridan biri sanaladi. Uning hayoti va faoliyati, adabiy merosi hamda ijodiy o'ziga xosligini chuqur o'rganish orqali o'zbek adabiyoti tarixini yanada boyitish, shuningdek, yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash mumkin. Charxiy ijodini keng targ'ib qilish va o'rganish kelajak avlod uchun ma'naviy-ma'rifiy merosimizni asrab-avaylash va yanada rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Charxiy ijodining o'rganilishi o'zbek adabiyotshunosligining muhim vazifalaridan biridir. Uning hayoti va faoliyati, adabiy merosi hamda ijodiy o'ziga xosligi tadqiqotchilar tomonidan chuqur o'rganilishi lozim. Charxiy ijodi o'zbek adabiyotining yorqin namunasi sifatida kelgusi avlodlar uchun ham ibrat maktabi bo'lib qoladi. Uning asarlari nafaqat badiiy jihatdan yuksak, balki ma'naviy-ma'rifiy ahamiyati bilan ham qadrlidir. Charxiy ijodini yanada chuqurroq o'rganish va tadqiq etish o'zbek adabiyotshunosligining dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi. 12-jild. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2006. – B. 234-235.
2. O'zbek adabiyoti tarixi. 5-jild. – Toshkent: Fan, 1980. – B. 286-290.
3. Charxiy. Shirin va achchiq. – Toshkent: Badiiy adabiyot, 1959.
4. Charxiy. She'rlar. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1966.
5. Charxiy. Alixo'ja Xo'jaali. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1970.
6. Charxiy. Devon. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1972.
7. Charxiy. Beshigingda yotmayman. – Toshkent: Yosh gvardiya, 1975.

